

Nilgün Yerli:

‘Ik leef elke dag alsof het mijn laatste is’

Cabaretière, schrijfster en programmamaakster Nilgün Yerli is nog maar 41, maar heeft haar portie verdriet al gehad. Ze was tien toen ze vanuit Turkije in Friesland terechtkwam en vijftien toen ze haar moeder verloor bij een ernstig auto-ongeluk. Ze heeft in haar eentje moeten knokken, maar omarmt het leven vol liefde en beleeft elke dag intens. Een gesprek over verlies, doorzettingsvermogen en levenskracht.

TEKST: YVONNE VAN GALEN, FOTOGRAFIE: LODE GREVEN

Nilgün Yerli

Als Nilgün Yerli begint te praten, sprankelt er iets. Zelfs als het gaat om verdrietige dingen. En die zijn er genoeg want het leven is niet altijd lief geweest voor haar. Als tienjarig meisje kwam ze vanuit Turkije in Friesland terecht. Ze voelde zich er niet welkom, sprak geen woord Nederlands en het lukte haar niet om aansluiting te vinden.

Nauwelijks vijf moeizame jaren later, tijdens een vakantie in Turkije, stierf haar moeder tijdens een ernstig auto-ongeluk. Haar vader belandde in een coma. Nilgün was vijftien en moest haar eigen boontjes leren doppen. Een kwestie van overleven. 'Ja', zegt ze, terwijl ze in haar koffie roert 'maar hoe maf het ook klinkt en hoe erg het ook allemaal is geweest, als ik het over zou moeten doen, zou ik het precies zo willen. Dat komt misschien raar over, maar ik ben zo blij met hoe ik uiteindelijk gevormd ben dat ik het niet anders had gewild. De dood van mijn moeder is niet alleen het pijnlijkste, maar tegelijkertijd ook de mooiste gebeurtenis in mijn leven geweest. Zonder haar was ik nooit geworden wie ik nu ben.'

'Ik stond verbaasd van mezelf dat ik zelf niet doodging van dit nieuws. Ik had altijd gedacht dat ik ook dood zou gaan als mijn moeder stierf. Ik was aan het wachten tot ik stikte en neerviel, maar dat gebeurde niet. Integendeel, ik begon na te denken, ik kon zelfs nog nadenken, hoe het nu verder moest...'

(Uit het boek de Garnalenpelster, geschreven door Nilgün Yerli)

AFSCHEID

Nilgüns moeder was op slag dood tijdens het ongeluk. Volgens moslimtraditie werd haar lichaam direct rein gewassen, in een laken gewikkeld en in een kist gelegd die werd dichtgespijkerd. Nilgün had haar moeder niet meer gezien. 'Een oude vrouw uit het dorp waar mijn moeder begraven zou worden, zei dat mijn moeder niet meer rein zou zijn als ik haar nog zou zien nadat ze was gewassen en ingepakt. Ik wilde niet de reden zijn dat mijn moeder onrein werd. Maar het deed zo'n pijn... Ik herinner me nog het moment, vlak voor de begrafenis. Ik zat naast de kist van mijn moeder te huilen toen mijn oom Mehmet Altin naar me toe kwam. Hij aaide me over mijn hoofd en daardoor moest ik nog harder huilen. Ik vertelde hem hoe verschrikkelijk ik het vond dat ik mijn moeder niet meer voor de laatste keer kon zien. Toen liep hij weg en kwam terug met een hamer. Daarmee sloeg hij

de spijkers los en trok de kist open. Vervolgens trok hij het witte laken bij mijn moeders hoofd weg en toen kwam haar gezicht tevoorschijn. Er lagen allemaal bloemen naast haar gezicht, fluweeltjes in oranje en bordeaux. Ik had nog nooit iemand gezien die overleden was. Ik dacht altijd dat ze er eng uit zouden zien, maar wat was mijn moeder mooi! Ze glimlachte en had roze wangen. Ik zal mijn oom mijn hele leven dankbaar blijven dat hij ervoor heeft gezorgd dat ik haar heb gezien.'

OVERLEVEN

En toen kwam het moment waarop Nilgün weer terug naar Nederland moest. Even was er zelfs nog de vraag of ze wel terug kon. Gelukkig sprong een tante voor haar in de bres en kon ze terecht op een soort kostschool in Steenwijkerwold waar ze de havo afmaakte en kon gaan studeren in Haarlem. 'Ik ben wel een geluksvogel dat ik met mijn levenslot in Nederland ben opgegroeid. Als ik in Turkije was gebleven; zonder ouders, zonder geld... Dan kun je nog zoveel wilskracht hebben, maar daarmee red je het niet. Ik heb vrienden in Turkije die net zoveel wilskracht hebben als ik, maar het regime daar is zo anders, dat maakt het grote verschil. Na tien tegenslagen geef je op, dan stop je, want dan raak je murw. Ik had het geluk dat ik hier in Nederland merkte dat de maatschappij hunkerde naar wat ik deed. Als ik een sketch deed, een vooroordeel over een Turk neerzette, een column schreef of een voorstelling maakte, dan zeiden mensen: 'Kom maar op'. Dat stimuleert je tot meer. Als de maatschappij me had uitgejoeld dan weet ik het nog niet zo net...'

'Er is een pad dat het lot heet maar op dat pad maak je wel je eigen keuzes...'

(Uit het boek De Garnalenpelster, geschreven door Nilgün Yerli)

TERUG NAAR TURKIJE

Nederland heeft haar de kansen gegeven die ze in Turkije nooit zou hebben gekregen. Toch keerde ze drie jaar geleden terug naar haar geboorteland. 'Ik had toen allerlei redenen om te gaan: ik was getrouwd met een Turkse man, was net moeder geworden, ik was het Nederlandse klimaat zat en had er vooral genoeg van dat Laagland Klaagland was geworden. En ik was mijn hele leven al aan het zoeken waar thuis was. Dus ik wilde het ook daar proberen. Ik leidde een heel luxe leven in Turkije, maar het voelde niet goed. Ik had het idee

'Ik geloof zo erg in het leven, dat de dood daardoor ook mooi is'

A close-up portrait of Nilgün Yerli, a woman with dark, curly hair and red lipstick, looking slightly to the side. The background is a soft, out-of-focus green.

‘De dood van mijn moeder is niet alleen de pijnlijkste maar tegelijkertijd ook de mooiste gebeurtenis in mijn leven geweest. Zonder haar was ik nooit geworden wie ik nu ben’

Nilgün Yerli

dat ik een soort verraad pleegde en voelde me ontheemd. Ik dacht: Nederland heeft me gevormd, ik heb alles aan dit land te danken, ik wil het helemaal niet verlaten. Dus ik ben weer terug. Ik heb ervan geleerd dat ik ben wie ik ben en dat dat niets te maken heeft met mijn nationaliteit. Ik voel me niet Turks en ook niet Nederlands. Ik voel me een mens en dat is soms al moeilijk genoeg. Ik ben er eindelijk uit: de wereld is mijn land, de mensheid is mijn familie en de liefde is mijn religie.’

NIRVANA

‘Ik wil nooit iets weten van waarzeggers of horoscopen, maar toen ik in New York studeerde, gingen we met de klas naar een waarzegster. Die ging bij iedereen de handen lezen. Ik wilde niet, maar toch pakte ze mijn hand en zei: ‘This is your last time, de laatste keer dat je op aarde bent. After this it is nirvana for you, it’s the end’. Nirvana... ja, misschien dat je dan een soort licht wordt, een zon of een ster. Ik denk wel dat je hier net zo vaak terug komt totdat je geest voldoende ontwikkeld is om het ultieme einde te beleven. Ik geloof dat we uiteindelijk een energiebron worden die we wel voelen, maar niet willen begrijpen omdat we onze hersenen hebben getraind dat we alleen in iets geloven wat we kunnen zien. Het rare is dat we wel geloven dat je ergens een papier instopt en dat het dan elders er weer uit komt met dezelfde letters. Dat we wel geloven dat met die energiestralen letters gekopieerd kunnen worden of een stem gehoord kan worden die duizenden kilometers ver weg is. Maar ons verstand kan niet vatten dat we omringd zijn door energiebronnen die je als mens heel goed kunt opvangen - als je er maar naar luistert...’

DAG EN NACHT

‘Mijn levensmotto is: durf te voelen dat je leeft en te beleven wat je voelt. De dood staat daar zo dicht bij dat ik elke dag van mijn leven beleef alsof het de laatste dag is. Dat heb ik te danken aan mijn moeders dood. Als je moeder op een dag klats boem dood is, maakt dat je als kind wel bewust van het feit dat het elke seconde ineens afgelopen kan zijn. Heel veel mensen weten dat wel, maar beleven het pas als ze zelf ziek worden of als er een geliefde

ernstig ziek is. Ik ben niet bang voor de dood, ook al staat die wel dicht bij mij. Als ik naar de natuur kijk, denk ik: als dit onze eindbestemming is, dan is dat toch fantastisch. Ik geloof zo erg in het leven dat de dood daardoor ook mooi is. Net zoals als de dag en de nacht, die zijn ook allebei mooi. Ik denk trouwens niet dat er iets is in het hiernamaals. De hemel en de hel zijn hier. De engeltjes en de duiveltjes ook. Sommige mensen zijn echt zo slecht, dat zijn de duivels. En de lieverds, dat zijn de engelen.’

Nilgün Yerli

VERDRIET

Ze kijkt op, glimlacht en vervolgt: 'Er bestaat een heel mooi verhaal dat mij heeft geholpen om sterker te staan in het leven. Het gaat over engeltjes en de duivel. Op een dag vroegen de engelen aan de duivel: 'Heb jij nou nooit eens verdriet omdat je mensen het leven ontnemt?' Waarop de duivel zei: 'Nee hoor, dat is gewoon mijn vak.' Maar...', vroegen de engelen toen: 'heb je het dan echt nooit moeilijk?' De duivel dacht na en zei: 'Ik heb ook een hart. Ik kan me een keer herinneren, toen moest ik een moeder laten sterven door haar te laten verdrinken bij een waterval. Haar baby was erbij en viel in het water. Op dat moment voelde ik pijn en vroeg ik me af waarom die baby zo moest lijden...' De engelen luisterden aandachtig naar zijn verhaal. 'Was dit echt de enige keer?', vroeg een van hen. 'Het is me nog eens overkomen', antwoordde de duivel. 'Dat was in een land waar ze een president hadden. Het was een land vol geluk en glorie en dat kwam allemaal door die president, want hij wist wat liefde was. Hij kon liefde geven en alles was mooi. Toen moest ik het leven van die president ontnemen en ging het hele land in rouw. Dat heeft me ook pijn gedaan.' 'Maar duivel, weet je dan niet wie die president was?', zeiden de engelen. 'Dat was dat baby'tje...'

Nilgün Yerli staat vanaf september 2011 in het theater met de show Weer met Henk. Het thema is de zoektocht naar de liefde; waarom we enkel diegenen lief hebben die zoals wij zijn, terwijl mensen die anders denken en leven in een drempel van liefde zitten. Ze is ook bezig met de voorbereiding van een documentairereeks naar aanleiding van het boek Elke liefde telt van Boris Dittrich. De documentaires gaan over mensenrechten en dan met name die van homoseksuelen over de hele wereld en hebben als onderliggend (autobiografisch) thema de zoektocht van een vrouw naar haar verdwenen homoseksuele broer. Hoogstwaarschijnlijk gaat de BBC de serie aankopen.

EMOTIES

'Zo voelde ik me ook vaak, zoals dat baby'tje dat heeft gevochten om president te worden. Ik heb ook hard moeten vechten voor wie ik nu ben. Maar ik heb er veel van geleerd. Ik zie nu veel beter wat de ware schoonheid van het leven is. Ik vind het daarom ook zo zonde dat veel mensen een kerkhof van gevoelens hebben. Die durven zich niet te binden, niet te geven, niet lief te hebben, niet te genieten... Allemaal uit angst. Ik heb die angsten helemaal niet. De enige angst die ik heb is dat ik die angsteloosheid ooit zal verliezen. Ik durf alles te zeggen wat ik wil en als ik iemand lief heb, dan ga ik tot het einde door zodat diegene dat ook weet. Zo ben ik... Ik vind trouwens dat er in Nederland veel te weinig emoties op elkaar worden losgelaten of complimenten worden gegeven. Dan ga je dood en komen ze dan ineens vertellen hoeveel ze van je gehouden hebben. Dat vind ik zo'n gemiste kans. Waarom doen ze dat nou niet eerder? In Turkije zeggen mensen constant hoeveel ze van elkaar houden. Zo vaak dat je je soms afvraagt of het wel waar is... Ik heb gemerkt dat ik in mijn drie jaar in Turkije vriendschappen heb gemaakt die ontzettend intens zijn. Zeker als je ze vergelijkt met mijn dertig jaar oude Nederlandse vriendschappen. Het is daar zo immens veel dieper. In Turkije sterf je voor je vrienden als het moet. Als ik dat alleen al zo vertel, klinkt het gewoon belachelijk in het Nederlands. Wie sterft er hier nou voor elkaar?! Mensen sterven nog geen eens voor hun eigen kinderen...'

DE ULTIEME LIEFDE

'Ik mis mijn moeder nog elke dag, maar ik weet ook dat als mijn moeder er wel was geweest, ik niet was geweest wie ik nu ben. Sinds de dood van mijn moeder was ik eeuwig op zoek naar de liefde van haar in alles wat leefde. En toen ik zelf moeder werd, vond ik die ultieme liefde in mezelf. Ik dacht: dit is de liefde waar ik op zoek naar was. En ik weet sindsdien dat als ik nu dood zou moeten omdat Leon een andere lotsbestemming heeft, het ook goed is....'

**'Ik ben er eindelijk uit:
De wereld is mijn land,
de mensheid is mijn familie
en de liefde is mijn religie'**